

Kisebb közlemények.

(*Archaeologiai közleményeink*) külföldi antiquariusok jegyzékeiben kitűnően kiemeltetnek és vételre ajánlatnak. Úgy látszik, hogy a külföldiek, kik a szöveget nem is értik, már a sok becses rajzért tartják ajánlásra méltóknak a „Közleményeket“, míg nálunk leszállított áruk mellett is folytonosan óbégatnak honfiaink, hogy roppant drágák! — Ez némileg a sok könyv-elajándékozás következménye. *Míg egyleteink* nem restellenek százakat költeni napilapokra és élczes folyóiratokra, maradandó becsű irodalomra pénztük nincsen; — pedig még egy nemzetet sem tett nagygyá a politikai pletyka és kigunyolás, hanem a komoly tanulmányokkal egyesült életrevalóság!

(*Muzeumunk régiségtára*) nagy lendületet nyerend az által, hogy az ujonnan ki-nevezett osztályszolga a gipszmintázást megtanulván, nemcsak az ismertetésre beküldött tárgyak hasonmásait készítendi tanulmányozás végett, hanem saját becses műdarabjainkról is híu lenyomatokat készítvén, azokért csere utján, más külföldi muzeumoktól hasonló másolatokat kaphatunk, és így a hiányos sorozatokat idővel kiegészíthetjük. Egy uttal azt is feljelenlhetjük, hogy a vajda-hunyadi zárkövek másait, melyeket *Schulcz Ferencz* készíttetett, a pénzügyi miniszterium a m. n. muzeum számára is engedélyezte.

(*Mig Haán Lajos*) derék régiségbuvárunk Békés vármegye hajdanát kiadja, Szeged városa monographiájára 1000 ftnyi jutalmat tűz ki. Csak ily egyes mozaik kövekből lesz lehetséges idővel egy okadolt magyarországi történelmet írni. Azonban arra figyelmeztetjük az illető urakat, el ne feledjék, hogy mai nap nem elégséges többé a történetíráshoz egyedül a könyveket lapozgatni, a poros okmányokat betűzgetni; — a ki alapos monogryaphiát akar írni, annak a *műemlékeket szintén ismernie kell*, melyek még ott is adnak felvilágosítást, a hol a foliokötetek és pergamenek mélyen hallgatnak!

(*A sopronyi benczés templom*) zenekara előtt az alapító czímere fölött egy eredeti *sisakdísz* van, mely mint emlékezem lekonyúl és idővel talán egészen el fog romlani. Meglehet, hogy hazánk régi vártemplomaiban még itt-ott léteznek ilyen sisakdíszek, melyeket az illető lovagok saját sisakjukon hordoztak. Jelenleg csak ezt az egyet ismerem; és ha csakugyan az lenne, minek tartom, igen ajánlanám, hogy a végromlástól megmentessék, a sopronyi muzeumnak egyik becses darabjává válják, helyette pedig egy hasonló fafaragvány illesztessék a czímer fölé. Ez által a hazának egy ritkaságot mentenénk meg, és felköltenők ilyenek iránt, a hol még talán hasonlók léteznek, a néző közönség érdekét.

(*Muzeumunk régiségtára*) hír szerint néhány régi ágyuval fog gazdagodni a vallás-harczok idejéből. Évek előtt ugyanis estei Miksa főherczeg, a tűzérseg akkori főfelügyelője megbízta Prick Vincze pécsi gyárnokot és a pécsi vasműzet bérlőjét, hogy vegye meg a Haulik zágrábi érsek birtokában volt esatakigyókat. Ő meg is vette, Pécsre viteté, miközben a főherczeg meghalt s nincs a ki rendelkezék fölöle, Prick most ezekből akar néhányat a muzeumnak adni. (Budapesti Közlöny). — Még eddig mindig várunk e becses küldeményre!

(*A kismártoni kapu*) lebontása nem csekély zajt ütött ujságinkban; irtam is rögtön ts. *Paur Iván* úrnak Sopronba, ki archaeologiai bizottsági tag létére azonnal felelvén, a lebontott kapu olaj festményét küldé be hozzám, melyből kitűnik, hogy nevezett kapu távolról sem sorozandó a *kolozsvári* tornyok kategóriájába, hanem mint a XVII. századbeli kaputornyok rendesen szerkesztvék, egy közönséges józan építmény minden építészeti s archaeologiai belbecs nélkül. Az olajfestményt mégis lemásoltatjuk, a beküldő úrnak pedig őszinte köszönetünket nyilvánítjuk.

(*A kölni dóm*) körül tett újabb foltozásokat egyáltalán siker nélküliek gyanánt hirdetik a szakférfiak, csak azt találván jónak és a nagyszerű építményhez illőnek, mit az *eredeti terv* szerint kiépítenek. Leginkább *Voigtel* építészeti tanácsost vonják kérdőre azért, hogy a hitvány anyagból, a XVI-dik század izlésében a dómhoz ragasztott sekrestye által, oly szerv nélküli részt csatolt a főépítményhez, melynek oda-nem-valóságát még a laicus is azonnal észreveszi.

(*Roland szarvával (kürtjével)*), úgy vannak körülbelül a francziák mint, a székelyek Rabonbán poharával Marosvásárhelyen. E szarv *oliphan (elefántcsontszarv)*, melyet Roncevauxnál viselt volna, IX. század óta a Saint-Sernini basilicában őriztetett, jelenleg pedig a *toulousi* jeles muzeum kincseivel a világtárlaton ki van téve. A *Liberté* 1867. 12 octobr. ezt mondja: Nous ferons observer qu'au point de vue historique on ne saurait garantir l'authenticité de cor de Roland.

Így vannak a spanyolok *Cid* kardjával, így a *jászok* is *Lehel* kürtjével; azért lassan lassan a történelmi nevezetességekkel!

Hunyady kanalát.

Albert császár koczkatartóját, talán Báthory kését is lelepleztük; hamisan, alap nélkül tulajdonítatik Máriának ect. a szép bracelet — talán idővel még más ilyen fictitius kincstől is megfosztatunk, de azért az igazság győzzön.

(*Régi pipák*) Nem egyszer láttam pipákat, melyek az amerikai dohány behozatala előttieknek mutatkoznak, és muzeumunk is nyert már ilyeneket, melyek más új dolgokkal együtt in situ találtattak. — Eddig mosolylyal fogadtuk az ilyen arachronismusokat. és ime egy jeles munkában (*Wilson, Prehistoric annales of Scotland* II. 504. lapon) látjuk rajzát egy olyan dohányzó eszköznek, melyről szerző mondja, hogy VI-dik James idejébéli régiségekkel jött elő, hogy a füstölés holmi édeses szárított mohákkal sokkal előbb divatozott, mielőtt az amerikai dohányt behozták volna. Ügyeljünk tehát a primitiv alakú pipákra, s mennyire csak lehet szaporítsuk azon érdekes gyűjteményt, mely talán képes lesz bebizonyítani azt, hogy nálunk az érsekujvári basa előtt is értett a nemzet a füstöléshez.

(*A British muzeum*) ismét nagy számú s érdekes régiségekkel gyarapszik. Az angol kormány t. i. újabb időben kis Ázsiában Priarán a régi Minerva Pallas temploma romjait szedette össze. E romok mintegy 200 nagy faladát töltenek be s pedig igen érdekes architektonikus részleteket, szobrászati ékítményeket, a Pausanias által említett híres Minerva szobor alsó részét, azonkívül roppant nagyságú nő-főt — a macedoni időből származó szobrászati s egyéb részleteket stb. stb. tartalmazznak. Egyes érdekes föliratok is fordultak elő. Ezen márvány részlet gyűjtemény talán a leges-legkitünőbb, mely a híres Budrun-expeditió óta Angolhonba került!

(*Rapperswillbe*), hol nem rég az egész mivelte világ részvéte mellett állítottott fel Lengyelhon függetlenségére vonatkozó emlék, a nemzete ügyeiben lángbuzgalmat kifejtő tevékeny gr. Plater lengyel történelmi muzeumot szándékozik fölláttatni s itt bármi nemű a

lengyelek múltjára vonatkozó mű- s egyéb emlékeket szándékozik összegyűjteni. E szép eszme valóban még inkább megérdemli a pártolást mint gr. Pl. előbbi eszméje; kívánatos, hogy most is ugyanoly siker koronázza a nemes gróf tevékenységét, mint eddigi vállalataiban!

(*A bonni híres egyház*) Dél-Németországnak ez előkelő műépítészeti disze restaurációnak néz elébe, sőt ez a híres *E. senwein* terve szerint a templom nyugoti oldalán, belsejében s a kryptákban már meg is kezdődött.

(*Athenében*) az ottani panathenei stadiumban a görög király igen erélyes pártolása mellett folyton folynak az ásatások s már most is igen szép eredmény mutatkozik. A mint az érdekes ásatások közzé fognak tétetni, azonnal részletesben fogjuk azokról t. olvasóinkat értesíteni.

(*Vidéki muzeumaink mozgalmairól*) oly ritkán veszünk tudósításokat, hogy csak hébe-korban közölhetünk egyes szállingó híreket. Minthogy az *Archaeologiai Értesítő* mint szaklap lenne leginkább hivatva, hogy az ilyen intézetek közt a szükséges érintkezést is fenntartsa, és erre nézve az ajánlatokat már többször megtettem, valóban nem értem annak a tartózkodásnak okát, mely sem nekünk nem engedi meg, hogy a vidéki régészeti életet folyvást szemmel tartsuk, de az egyetek közti közeledést sem kezdeményezhető! — Meglehet, hogy jövőben jobbra fordul a koczka.

(*Dózsa György koronájához*) egészen hasonló vas szájkosarat találok Wilson (*Pre-historic Annales of Scotland*) II. kötete 520. lapján. mi indokul szolgált, hogy itt közöljem, és mintegy alkalmat nyujtsak arra, hogy *Kolosvártt* a városházánál őrzött *koronát* közelebbről megvizsgálják és valódi használatát földerítsék. A *branks*, skóttul zablya nevű készlet *egyházi* büntetési eszköz volt, és főleg ezivakodó, káromkodó, asszonyok fékezésére használtatott, midőn mások ellen elkövetett beestelenítés és rágalmazás bizonyult rájuk. A fenyítő készlet egy vas sisakféle vázlatból áll, melynek elől van egy átmetszete, az orr számára és egy befelé nyúló vas lapja, mely hivatva volt a nyugtalan nyelvet *zabolítani*. Bármily kegyetlennek tűnjék föl ezen büntetési eszköz, ha valódi célját, a gonosz nyelv fekezését tekintjük, még sem oly rettenetes mint a *vas korona*, melylyel izzó állapotában állítólag Dózsa megkoronázták. — Scotiában még 1574-ben a *zabolázás* divatban volt, mint azt okmányokkal be lehet bizonyítani. Érdekes lenne ilyesfélét, ha még léteznek. hazánkban is az egyházi törvényszékek és városi kinzó kamarákban fölkeresni és közleni. — Gróf *Eszterházi János* urat pedig kérem, sziveskedjék a kolosvári *koronát*, melynek rajzát neki köszönhetem, még egyszer megvizsgálni, vajjon nem lappang-e alatta egy már ma nap elfelejtett, de hajdan hasonlólag rágalmazó nők fekezésére szolgált *vas-zabola!* — Egyáltalán kérjük hazánk monographusait, hogy az ilyes tárgyakat figyelemmel kísérik, és ha saját városaik nem becsülnék meg, a m. n. muzeum számára megmentsék!*)

(*Magyar- és Csehország cimerei*) előfordulnak V. Károly (*Musée d' Artillerie* 165 szám.) ló-fej-éken a párisi muzeumban; ezen vértyszerű díszítményen van a strucztozott tartó, emezen a szivpaizon kívül, mely a spanyol cimert tünteti fel, váltogatva a magyar pólyákat és a kettős farku cseh oroszánt látjuk. A főfalon paizs lóg *VNGARIA* felirással.

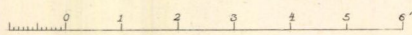
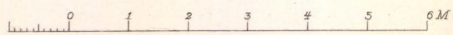
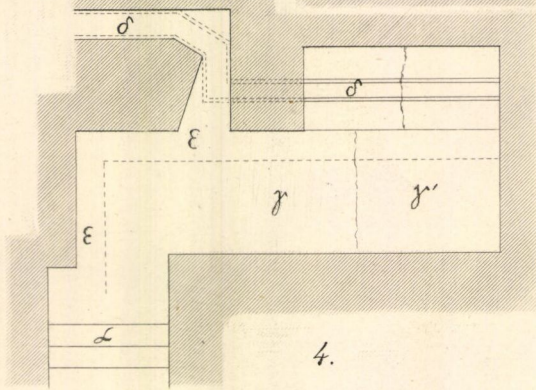
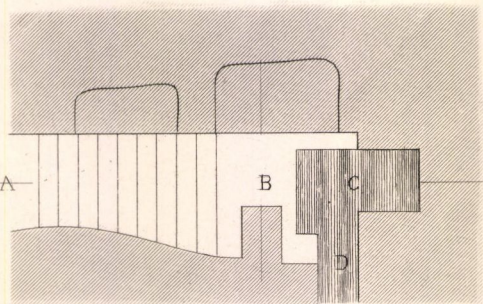
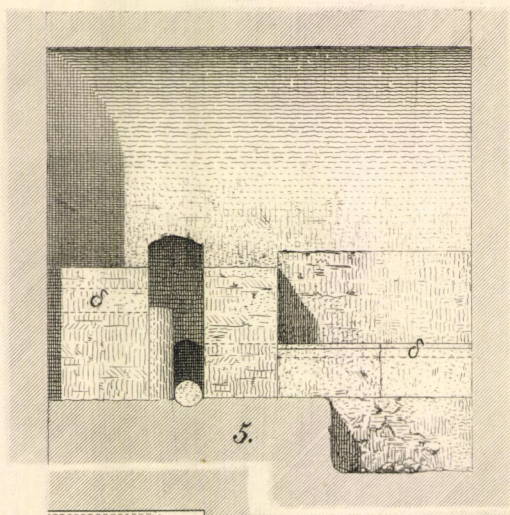
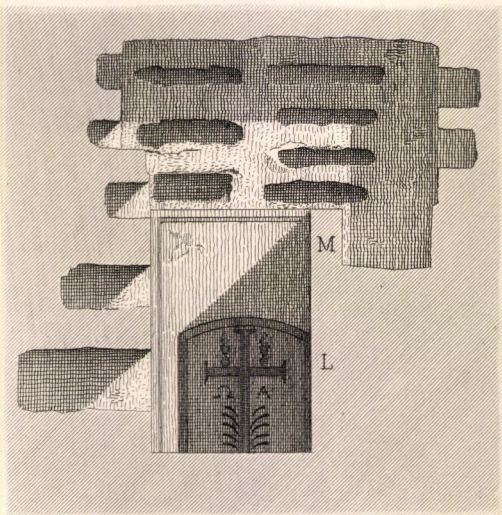
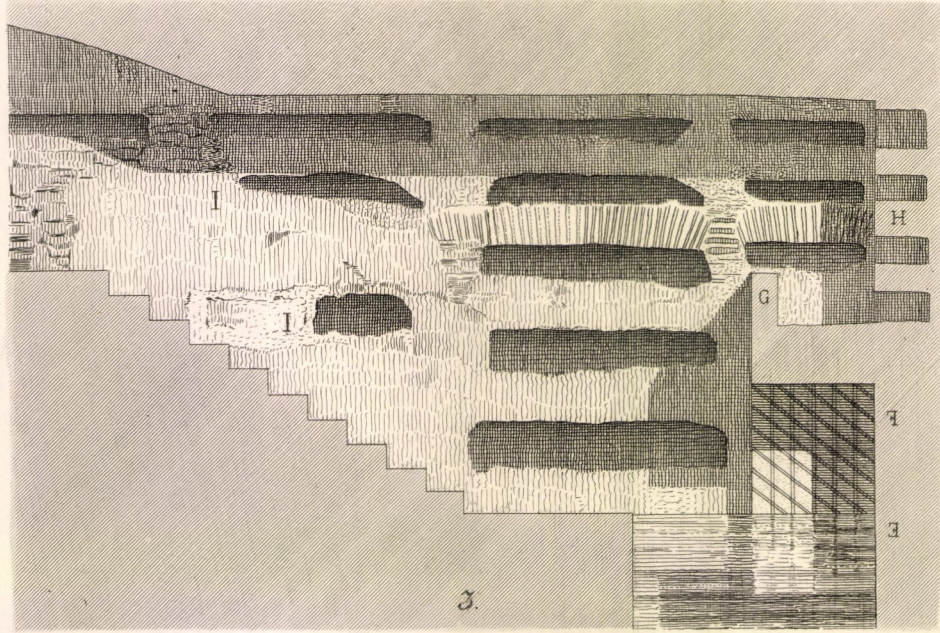
*) Ezen sorok bevégezése után hallom *Pulszky Ferencz* muzeumi igazgatótól, hogy gf. *Zichy Ödön* Bécsben létező gazdag gyűjteményében hasonló vas koronával bir.



Henslmann del.

Doby sc

MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA



MAGYAR
TUDOMÁNYOS AKADÉMIA
KÖNYVTÁRA